

ระบบการเมืองแต่ละระบบนั้น อันที่จริงแล้วมิได้ เป็นแต่เพียงผลิตผลของสิ่งที่เป็นลายลักษณ์อักษร เท่านั้น เช่น กฎหมาย และรัฐธรรมนูญ เป็นต้น หากแต่เป็นภาพสะท้อนของสิ่งที่อยู่ลึกลงไปกว่านั้น นั่นคือวัฒนธรรม จารีตประเพณี และความรู้สึกนึกคิดของคนในประเทศนั้น ๆ สิ่งซึ่งเป็นผลิตผลของพลังดังกล่าวนี้ได้รับการขนานนามว่า "วัฒนธรรมทางการเมือง" ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในประเทศ อันจะมีผลโดยตรงต่อระบบการเมืองของประเทศนั้น ๆ ระบบการเมืองจะมีลักษณะเช่นไรและจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับบุคคลในระบบการเมืองนั้น จะมีทัศนคติทางการเมืองอย่างไร การที่บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับกรอบและการเรียนรู้ทางการเมืองทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เพราะการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองมีความสำคัญต่อแบบแผนพฤติกรรมของคนในสังคมการเมือง กล่าวคือกระบวนการนี้ได้สร้าง "บุคลิกภาพทางการเมือง" ของคนในสังคมนั้น ซึ่งจะมีอิทธิพลในฐานะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมทางการเมืองในระบบการเมืองนั้น ๆ วัฒนธรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นแบบเกื้อกูลต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือระบอบอำนาจนิยมจึงล้วนเป็นผลของการหล่อหลอมขัดเกลาจากกระบวนการนี้ ฉะนั้นการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างใกล้ชิดในแง่ที่ว่า เป็นกระบวนการ ให้บุคคลมีความรู้เรื่องการเมืองการปกครองของประเทศดี และก่อให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิด ซื่อ เกสียคชัง หรือหนึ่งใจต่อการเมือง ซึ่งให้เห็นว่าการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองกับวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละระบบการเมืองต่าง เชื้ออำนาจซึ่งกันและกัน

ดังนั้นประเทศไทยควรมีระบบการเมืองการปกครองแบบใด บุคคลในประเทศนั้นจะต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนั้นด้วย ประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย ยั่งยืนอยู่ได้ก็ เพราะประชาชนในประเทศนั้นมีความรู้สึกนึกคิด ตลอดจนทัศนคติ บุคลิกภาพ และวัฒนธรรมทางการเมืองสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ในกรณีของประเทศไทย จากการศึกษาพบว่า ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยมยังคงมีอิทธิพล

อยู่มากในสังคมไทย ทั้งในระดับผู้นำและระดับมวลชน ฉะนั้นรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่นำมาใช้จึงถูกท้าทายจากวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้ตลอดมา ประกอบกับระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยยังไม่มีโอกาสได้พิสูจน์คุณค่าว่าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมและ เศรษฐกิจได้ เป็นเหตุให้ระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยถูกล้มล้างไปโดยการรัฐประหารหรือยึดอำนาจอยู่เสมอและเป็นไปอย่างราบรื่น โดยปราศจากปฏิกิริยาต่อต้านจากประชาชนส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะประชาชนถูกรอบงำโดยทัศนคติแบบอำนาจนิยมอันเป็นผลมาจากกระบวนการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองของไทยส่วนใหญ่ ซึ่งนอกจากจะไม่สนับสนุนความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแล้ว ยังชักนำประชาชนส่วนใหญ่ให้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอำนาจนิยม ดังนั้นการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองและวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยจึงไม่เอื้ออำนวยต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยมากนัก ทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยยังไม่เกิดขึ้นมากในหมู่ประชาชน ประชาชนทั่วไปยังมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และมีความคิดเห็นที่เป็นแบบอนุรักษ์นิยมอยู่มาก

การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมือง เป็นกระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงหรือรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมือง และมีความใกล้ชิดกับการศึกษา ดังนั้นการศึกษาและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจึงมีอิทธิพลและมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลอยู่มาก โดยเฉพาะชนชั้นนำจะมีทัศนคติ ค่านิยมและบุคลิกเป็นระเนนไร ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับนโยบายการศึกษาว่ามืออยู่อย่างไร นักเรียนนายเรือซึ่งต่อไปจะกลายเป็นนายทหารพลกหรือผู้นำทางทหารในอนาคตจะมีความคิดทางการเมือง มีทัศนคติทางการเมืองเป็นไปในทางใดก็ขึ้นอยู่กับระบบการศึกษาอบรมในโรงเรียนนายเรือนั่นเอง การศึกษาอบรมที่นักเรียนนายเรือได้รับจะมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของนักเรียนนายเรือทั้งก่อนและหลังสำเร็จการศึกษา จากการศึกษาครั้งหนึ่งพบว่า ระบบการศึกษาของโรงเรียนนายเรือยังไม่เป็นสถาบันที่เสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้กับนักเรียนนายเรือ เพราะโรงเรียนนายเรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ ขาดความเป็นอิสระทางด้านวิชาการและการบริหาร ระบบการเรียนการสอนยังเป็นแบบเก่า ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนนายเรือมีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเสรี และลักษณะการศึกษาอบรมเน้นหนักไปทางลัทธิทหาร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะชี้ให้เห็นทัศนคติทางการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากกรอบและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือว่าเป็นอย่างไร เป็นอุปสรรคหรือ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ วิธีการในการดำเนินการวิจัยเรื่องนี้แบ่งออกเป็น ๒ ภาคคือ ภาคแรก เป็นการศึกษาทางเอกสารและตำราต่าง ๆ จากห้องสมุด และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อต้องการทราบว่านักเรียนนายเรือได้รับการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองอย่างไรในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ผลของการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองที่นักเรียนนายเรือได้รับมาจากสถาบันหรือตัวการต่าง ๆ จะก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองที่เป็นแบบประชาธิปไตยหรืออำนาจนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนนายเรือซึ่งเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนนายเรือควบคู่กับครอบครัวและพบว่ามีลักษณะการศึกษารอบของโรงเรียนนายเรือทำให้นักเรียนนายเรือเกิดการเรียนรู้ ๒ ทางคือทางด้านวิชาการ และทางด้านวิชาทหาร ซึ่งมีผลทำให้นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมรวมอยู่ในบุคคลเดียวกัน

ภาคที่สอง เป็นการวิจัยสนามโดยให้นักเรียนนายเรือจำนวน ๓๕๐ คน ตอบแบบสอบถามซึ่งเนื้อหาของแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและทัศนคติทางการเมือง ทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยม รวมทั้งภูมิหลังของนักเรียนนายเรือที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมือง คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามจะเป็นเครื่องทดสอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมรวมอยู่ในคนเดียวกัน กล่าวคือนักเรียนนายเรือร้อยละ ๖๒.๗๗ มีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นแบบอำนาจนิยมในระดับสูง แต่ในขณะที่เดียวกับก็มีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ ๔๒.๕๔ ด้วย การที่นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองมีลักษณะผสมเช่นนี้ ก่อให้เกิดบุคลิกภาพที่ขัดแย้งกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาในสังคมที่กำลังพัฒนาโดยทั่วไป

สำหรับผลการวิจัยที่เกี่ยวกับตัวแปรอิสระ อันได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพของบิดา
ภูมิลำเนา และฐานะทางเศรษฐกิจ พอสรุปได้ดังนี้

ระดับการศึกษาไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือแต่อย่างใด นักเรียน
นายเรือทั้งชั้นปีต่ำ (ปี ๑-๓) และชั้นปีสูง (ปี ๔-๕) ต่างก็มีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมเหมือน ๆ กัน
แสดงว่าขั้นการศึกษาของนักเรียนนายเรือไม่ได้เพิ่มระดับของทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมเลย

อาชีพของบิดาที่ต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในทัศนคติทางการเมืองของนักเรียน
นายเรือเลย นักเรียนนายเรือทั้งที่บิดารับราชการและประกอบอาชีพอื่น ๆ ต่างก็มีทัศนคติทางการเมืองที่
เป็นแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงด้วยกันทั้งนั้น ไม่ใช่มีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมสูงเฉพาะ
ผู้ที่บิดารับราชการ

ภูมิลำเนาไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือแต่อย่างใด ทั้งนี้
เพราะปรากฏว่า ทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่น ๆ ต่างก็มีทัศนคติทางการเมืองที่
เป็นแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงเหมือนกันหมด แสดงว่าภูมิลำเนาที่ต่างกันไม่ก่อให้เกิดความแตกต่าง
ต่างกันในทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือเลย

ฐานะทางเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ โดยพบว่า
นักเรียนนายเรือที่มีฐานะปานกลางลงมามีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางอำนาจนิยมสูงกว่านักเรียน
นายเรือที่มีฐานะสูง แสดงว่าฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ทำให้เกิดความแตกต่างกันในทัศนคติ
ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ

อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ได้กล่าวมาแล้วว่า การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองมีความสำคัญต่อแบบแผน
พฤติกรรมของคนในสังคมการเมือง เพราะกระบวนการนี้เป็นตัวหล่อหลอมขัดเกลาบุคลิกภาพทางการเมือง
เมืองของคนในสังคมนั้น ซึ่งจะมีอิทธิพลในฐานะ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมทางการเมือง
ในระบบการเมืองนั้น ๆ การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองนี้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการศึกษา
ผลการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือพบว่า นักเรียน
นายเรือมีทัศนคติทางการเมืองทั้งแบบระชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมรวมอยู่ในคนเดียวกัน กล่าว
คือ นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองที่โน้มเอียงไปทางด้านอำนาจนิยมมาก ลักษณะอำนาจ
นิยมที่เห็นได้ชัดของนักเรียนนายเรือคือ การนิยมอำนาจเด็ดขาดในการปกครอง การยอมรับอำนาจ

ของผู้นำ และมอบความรับผิดชอบไว้กับผู้นำ การยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรือเหตุผล การยอมรับระบบอาวุโส การยึดมั่นในค่านิยมแบบเก่า และการไม่ยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นในการใช้สิทธิเสรีภาพ แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีสัดส่วนของทัศนคติแบบประชาธิปไตยค่อนข้างสูงปะปนอยู่ด้วยเช่น การยอมรับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลด้วยเสียงข้างมาก การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้บริหารประเทศ และการยอมรับความเท่าเทียมกันของมนุษย์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้สามารถสังเกตเห็นได้จากผลการวิจัยดังนี้คือ

๑. นักเรียนนายเรือร้อยละ ๖๒.๘๖ เห็นว่าผู้นำหรือผู้บริหารประเทศควรมาจากการเลือกตั้งหรือได้รับความยินยอมจากประชาชน แสดงว่ามีความศรัทธาในวิธีการนี้มาก ซึ่งเป็นวิธีการของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่เมื่อเวลาให้ใช้อำนาจต้องการใช้อำนาจแบบเผด็จการ นิยมอำนาจเด็ดขาด มอบอำนาจความเป็นความตายของประเทศให้บุคคลเพียงคนเดียว แบบมาตรา ๑๗ คำนี้ถึงแต่ประสิทธิภาพ ไม่ให้ความสำคัญแก่กระบวนการยุติธรรม และไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อเสรีภาพส่วนบุคคล ความคิดเห็นในเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพที่ขัดแย้งกันของนักเรียนนายเรือซึ่งต้องการให้ผู้นำประเทศเข้าสู่อำนาจตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตย แต่ต้องการให้ใช้อำนาจแบบเผด็จการ ความเชื่อ เช่นนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของค่านิยมในเรื่องอำนาจของไทยว่ายังมีอยู่มาก อันเนื่องมาจากกระบวนการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองของไทย ซึ่งเน้นในเรื่องนี้ตลอดมาทุกระดับ

๒. ความมีจิตใจต้องการประชาธิปไตย หมายถึงความศรัทธาและมั่นใจว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของบ้านเมืองได้ นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยต่ำ เช่นเดียวกับนักเรียนนายเรือพระจุลจอมเกล้าฯ นักเรียนนายเรืออากาศ และนักเรียนนายเรือตำรวจ

๓. ทัศนคติในเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ หมายความว่า การให้ความสำคัญในความ เป็นมนุษย์เท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในฐานะอะไร เมื่อความสามารถของมนุษย์เท่ากัน และมีเหตุผลในการตัดสินใจอย่างถูกต้อง นักเรียนนายเรือส่วนมากมีทัศนคติที่ยอมรับในเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้น ๆ จะอยู่ในฐานะและสภาพไหน

๔. การเคารพในสิทธิของผู้อื่นได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการพูดหรือการแสดงความคิดเห็น ในทางการเมืองของเขาได้โดยเปิดเผยพบว่านักเรียนนายเรือส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นด้วยว่าทุกคน ควรจะมีสิทธิเสรีภาพในการพูด หรือการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้โดยเปิดเผย แต่เห็นด้วย กับกรณีที่ว่าทุกคนควรมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาลได้ค่อนข้างต่ำ ทั้งที่ส่วนใหญ่เห็นด้วย กับการกำหนดนโยบายของรัฐบาลโดยเสียงข้างมาก แสดงว่านักเรียนนายเรือยอมรับหลักการของ ประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันพลังของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบตั้ง เค็มของไทยที่เชื่อว่า ประชาชนเป็นเพียง "ผู้ตาม" ยังคงมีอิทธิพลอยู่มาก

๕. ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่ของรัฐและสถาบันทางการเมือง นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่ ไม่มีความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่รัฐ แต่มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่ารัฐสภาเป็นสถาบันทางการเมืองที่พิทักษ์ รักษาผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

๖. ทัศนคติที่เกี่ยวกับผู้นำ นักเรียนนายเรือมีความเห็นว่าประเทศไทยต้องการผู้นำ ที่เข้มแข็งเด็ดขาด เช่นจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ฉะนั้นคุณลักษณะของผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปกครองประเทศ แสดงว่านักเรียนนายเรือมีทัศนคติที่เชื่อเรื่องผู้นำและมีลักษณะการยึดถือตัว บุคคลมากกว่าหลักการหรือเหตุผล อันเป็นผลจากกระบวนการอบรมและการเรียนรู้ของสังคมไทย ที่เน้นความสำคัญของตัวบุคคล ทำให้คนไทยยึดมั่นในตัวบุคคลมากกว่าหลักการหรืออุดมการณ์

๗. การยอมรับอำนาจของผู้นำ นักเรียนนายเรือมีแนวโน้มยอมรับอำนาจของผู้นำค่อนข้างสูง เชื่อว่าถ้ามีผู้นำประเทศที่เข้าใจวิถีชีวิตของประชาชนก็จะแก้ปัญหาของสังคมได้ และเห็นว่าผู้นำควรมีอำนาจที่จะทำอะไรก็ได้ที่เห็นว่าจำเป็นในการแก้ปัญหาในเวลาเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นการใช้อำนาจสั่งหรืออาจทำให้ประชาชนบางส่วนเดือดร้อนบ้างก็ได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการ มอบความเป็นความตายของประเทศไว้กับผู้นำแต่เพียงผู้เดียว

๘. การยอมรับความแตกต่างของบุคคลในการใช้สิทธิเสรีภาพ นักเรียนนายเรือส่วนใหญ่ไม่ยอมรับความแตกต่างของบุคคลในด้านการใช้สิทธิเสรีภาพ เช่นการเดินขบวน การประท้วง และการเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายซึ่งเป็นสิทธิที่ประชาชนในระบอบ ประชาธิปไตยพึงกระทำได้ สิ่งเหล่านี้ไม่มีในสังคมทหาร

๔. รูปแบบการปกครองของประเทศไทย นักเขียนนายเรือร้อยละ ๔๑.๔๓ เห็นว่าประเทศไทยมีรัฐบาลแบบไทน์ปกครองก็ได้ ถ้าผู้ปกครองจะไม่นำความเดือดร้อนมาให้ และอีกร้อยละ ๓๓.๔๗ เห็นว่าการปกครองโดยทหารเหมาะสมสำหรับประเทศไทยมากที่สุด ทักษณคดีเช่นนี้มีส่วนส่งเสริมให้การเปลี่ยนแปลงอำนาจการปกครองนอกวิถีทางรัฐธรรมนูญ เป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยปราศจากการต่อต้าน และแสดงให้เห็นถึงความไม่กระตือรือร้นในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเป็นลักษณะของคนในสังคมไทยทั่วไปที่ขัดกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยที่ว่า ผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง ผู้ปกครองไม่อยู่ในฐานะที่จะแต่งตั้งตัวเอง เป็นผู้ปกครองได้

๑๐. ระดับการศึกษา อาชีพของบิดา และภูมิลำเนาที่ต่างกัน ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในทัศนคติทางการเมืองแต่อย่างใด จะมีบ้างก็เพียงเล็กน้อย แต่อัตราส่วนไม่มากนัก นักเขียนนายเรือทุกชั้นปี ผู้ที่บิดารับราชการและประกอบอาชีพอื่น ๆ รวมทั้งผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นๆ ล้วนมีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูงเหมือนกันหมด แสดงว่าระดับการศึกษา อาชีพบิดา และภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน ไม่ได้เพิ่มระดับของทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมของนักเขียนนายเรือแต่อย่างใด ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากแบบแผนการศึกษาอบรมที่นักเขียนนายเรือได้รับมาเหมือนกัน จึงทำให้นักเขียนนายเรือมีค่านิยม ความเชื่อ และรูปแบบความคิดเห็นใกล้เคียงกันหรือเหมือนกันมากที่สุด (ดูตารางที่ ๔๓, ๔๔ และ ๔๕)

๑๑. ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเอาฐานะทางเศรษฐกิจของนักเขียนนายเรือมาศึกษาด้วย โดยมีความคิดเห็นว่า นักเขียนนายเรือที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสูงน่าจะมีทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยมมากกว่านักเขียนนายเรือที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางลงมา ด้วยเชื่อว่านักเขียนนายเรือที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสูง ย่อมพอใจในสภาพที่เป็นอยู่ของตน เพราะในสภาพสังคมเช่นนี้ ย่อมเชื่ออำนวยความสะดวกไม่ว่าจะเป็นในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองให้แก่กลุ่มตนมากที่สุด จึงไม่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่จะทำลายสถานภาพเดิมของตนในสังคมเกิดขึ้น ส่วนผู้ที่มีฐานะปานกลางลงมา เป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มียุทธวิธีสมปัติมากมายพอที่จะต้องคอยคุ้มครองป้องกันรักษาเหมือนผู้ที่มีฐานะสูง จึงมักมีความโน้มเอียงที่จะชอบนโยบายเป็นอิสระมีลักษณะประนีประนอมในการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ แต่ผลการวิจัยออกมาตรงกันข้าม กล่าวคือ นักเขียน

นายเรือที่มีฐานะปานกลางลงมา มีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางอำนาจนิยมสูงกว่านักเรียนนายเรือที่มีฐานะสูง (ดูตารางที่ ๔๖) กล่าวคือมีลักษณะของความเป็นอำนาจนิยมสูงกว่าทั้งในแง่การยอมรับระบบอาวุโส การนิยมอำนาจเด็ดขาด การยอมรับอำนาจของผู้นำ การยึดถือตัวบุคคลมากกว่าหลักการและการไม่ยอมรับความแตกต่างของบุคคลในการใช้สิทธิเสรีภาพ เป็นต้น การที่นักเรียนนายเรือที่มีฐานะปานกลางลงมา มีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางอำนาจสูงกว่านักเรียนนายเรือที่มีฐานะสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความรู้สึกที่ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่ห่างไกล เป็นเรื่องที่อยู่ในมือของคนอื่น^๑ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันชนชั้นปกครองล้วนมีฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นเครื่องรองรับอำนาจทางการเมือง และเชื่อว่าสถานการณ์ของตนไม่สามารถจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสังคมปัจจุบันได้ จึงต้องยอมรับสภาพที่เป็นอยู่เช่นเดียวกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ สภาพเช่นนี้นำมาซึ่งความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในการเข้ามามีบทบาท มีอิทธิพลทางการเมือง การขาดความมั่นคงทางจิตใจเช่นนี้ เป็นแรงกระตุ้นที่คอยกดดันให้คุณคคลต้องแสวงหาหรือกระทำการบางอย่างเพื่อทดแทนสิ่งที่ขาดอยู่เพื่อลบปมด้อย เพื่อสร้างมโนทัศน์ให้บรรลุถึงความมั่นคงทางจิตใจหรือความพอใจในชีวิต ปฏิกริยาโต้ตอบการขาดความมั่นคงทางจิตใจเป็นลักษณะของกลไกทางจิต ซึ่งละเอียดอ่อน และแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่นการปฏิเสธ การปฏิเสธรูป การปฏิเสธวิธี และการแสวงหา เช่นนิสิตปีที่ ๑ ถูกตัดสินคดีต่าง ๆ และขาดการยอมรับจากรุ่นพี่ แรงกดดันนี้อาจทำให้น้องใหม่ปฏิเสธระบบอาวุโสเป็นต้น หรืออาจเนื่องมาจากสภาพการอบรมสั่งสอนภายในครอบครัว ซึ่งมีลักษณะเป็นการใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลก็ได้ เพราะลักษณะการอบรมเลี้ยงดูย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว นอกจากนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนนายเรือเหล่านี้กำลังจะก้าวขึ้นสู่สถานภาพใหม่คือ กำลังจะกลายเป็นชนชั้นนำในสังคมจึงรู้สึกว่าควรจะรักษาสภาพเดิมของสังคมเอาไว้ ผิดกับผู้มีฐานะสูงซึ่งกำลังแสวงหากฎเกณฑ์หรือหลักการที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลสมัยใหม่ทั่วไป การที่นักเรียนนายเรือที่มีฐานะปานกลางลงมา มีทัศนคติที่โน้มเอียงไปในทางอำนาจนิยมมากกว่าผู้ที่มีฐานะสูง อาจเป็นเครื่องชี้ให้เห็นแนวโน้มของทัศนคติของ

^๑ Leonard Broom, Philip Selznick, Sociology, a Text with Adepted Readings (New York: Harper & Row, Publishers, 1963), p. 526.

คนที่มีฐานะปานกลางลงมา ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศได้ หากเป็นจริงเช่นนั้นก็นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง .

การที่นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองแบบผสมระหว่างอำนาจนิยมกับประชาธิปไตย เป็นเพราะการศึกษามีส่วนสร้างทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนนายเรือ แต่ขณะเดียวกันนักเรียนนายเรือก็ได้รับการถ่ายทอดทัศนคติแบบอำนาจนิยม ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอนที่เน้นหนักไปทางค่านการให้ยอมรับ เชื่อฟังอำนาจ คำสั่ง ระเบียบวินัย และเคารพยำเกรง ผู้ที่มีอาวุโสกว่าอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นการเน้นในสิ่งที่สังคมไทยทั่วไปยอมรับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของหลาย ๆ ท่านที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และเป็นการยืนยันถึงลักษณะร่วมของประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป กล่าวคือประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีค่านิยมหลายอย่างผสมปะปนกันอยู่ทั้งของเก่าและของใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทางการเมืองจะมีทั้งลักษณะที่เป็นแบบอำนาจนิยมและประชาธิปไตยปะปนกันอยู่ การที่นักเรียนนายเรือมีทัศนคติทางการเมืองผสมผสานกันระหว่างอำนาจนิยมกับประชาธิปไตยแต่มีความโน้มเอียงไปทางอำนาจนิยมมากกว่า เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองที่นักเรียนนายเรือได้รับมาไม่สอดคล้องกับอุดมการณ์และวิธีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย นั่นคือนักเรียนนายเรือได้รับการอบรมกล่อมเกลารหรือเรียนรู้การปกครองแบบประชาธิปไตยแต่เพียงรูปแบบหรือโครงสร้างรัฐบาลในทางทฤษฎีหรือหลักการเท่านั้น หากได้รับการอบรมกล่อมเกลารหรือเรียนรู้โดยการปฏิบัติให้ยึดมั่นในวิถีชีวิตจิตใจแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงไม่ ทั้งนี้เพราะลักษณะการอบรมและพื้นเพดั้งเดิมของประเทศไทยมีลักษณะที่ขัดกับประชาธิปไตย การสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่จึงเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้สถาบันทางสังคม ซึ่งเป็นตัวการให้การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองอันได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา องค์กรทางการเมือง และสถาบันอื่น ๆ ก็ได้ร่วมกันทำหน้าที่ให้ความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ดังนั้นเมื่อวิเคราะห์ในรายละเอียดจึงพบว่านักเรียนนายเรือมีความเชื่อมั่นและยอมรับในหลักการและวิธีการปกครองแบบประชาธิปไตยเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เพราะส่วนใหญ่ยังเห็นว่าในขณะนี้ยังไม่ควรนำมาใช้กับประเทศไทย แม้ว่าประชาธิปไตยจะเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมของไทยว่ามีพลังอยู่มาก

ดังนั้น บุคคลจะมีวัฒนธรรมทางการเมือง เป็นแบบใด แบบประชาธิปไตยหรือแบบอำนาจนิยม จึงขึ้นอยู่กับ การอบรมและการ เรียนรู้ทางการเมืองที่บุคคลนั้น ได้รับมาว่า เน้นหนัก ไปในทางใด สำหรับนักเรียนนายเรือ ได้รับการอบรมเรียนรู้ให้ เชื่อมโยงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจ ตลอดจนให้ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เคารพและเชื่อฟังระบอบอาวุโสอย่างเคร่งครัด ทำให้ นักเรียนนายเรือ ไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็นหรือไม่กล้าวิจารณ์การกระทำของผู้บังคับบัญชา ซึ่งแม้เขาจะเห็นว่ากระทำไปไม่ถูกต้องก็ตาม และเคยชินกับการปกครองแบบสายการบังคับบัญชาหรือตามลำดับชั้น ซึ่งผู้ใต้ปกครองจะต้องยอมรับคำสั่งและอำนาจของผู้บังคับบัญชาและผู้มีอาวุโสโดยไม่มีข้อโต้แย้ง ลักษณะการอบรมและเรียนรู้เช่นนี้พบว่า มีผลทำให้ นักเรียนนายเรือ มีทัศนคติทางการเมืองที่โน้มเอียงไปทางอำนาจนิยม ซึ่งไม่สอดคล้องต่อการพัฒนาทางการเมืองไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนนายเรือ มีทัศนคติทางการเมืองทั้งแบบประชาธิปไตยและแบบอำนาจนิยมผสมปะปนอยู่ในบุคคลเดียวกัน แต่มีความโน้มเอียงไปทางอำนาจนิยมมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองที่นักเรียนนายเรือ ได้รับมา เพื่อจะลดทัศนคติทางการเมืองที่เป็นแบบอำนาจนิยมให้น้อยลง ซึ่งจะมีผลดีต่อการพัฒนาทางการเมืองไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมือง การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองให้แก่ นักเรียนนายเรือ เสียใหม่ ซึ่งมีได้หมายความว่า จะต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ โดยสิ้นเชิงเสียทีเดียว เพราะการอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง และต้องใช้เวลาอันประการหนึ่ง ส่วนอีกประการหนึ่งสถาบันทหารซึ่งเป็นระบบย่อยของสังคมมีลักษณะเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นคุณสมบัติของทหารทั่วโลก ซึ่งลักษณะเช่นนั้นทหารจำเป็นต้องมี หมายความว่า นักเรียนนายเรือควรได้รับการอบรม และการเรียนรู้ให้เชื่อมโยง ยอมรับคำสั่ง อำนาจ และระเบียบวินัยในสองฐานะคือ ในฐานะสมาชิกของสถาบันทหาร ซึ่งเป็นระบบย่อยของสังคม และในฐานะพลเมืองดีของสังคมประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบใหญ่ นักเรียนนายเรือ จะต้องได้รับการอบรมสั่ง

สอนให้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองให้ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่และบทบาทของตัวเองในฐานะต่าง ๆ และให้มีความสำนึกในสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างดี ตลอดจนเชื่อฟังและยอมรับคำสั่งอำนาจและระเบียบวินัยที่มีเหตุผลและชอบธรรม ทั้งในฐานะทหารและในฐานะพลเมืองดี นั่นคือนักเรียนนายเรือจะต้องยึดมั่นในระเบียบวินัยทั้งของทหารและของสังคมทั่วไปด้วย เช่นยึดมั่นและปฏิบัติตามระเบียบวินัยของพรการการเมือง สมาคม กลุ่มต่าง ๆ สหกรณ์ และองค์การต่าง ๆ เป็นต้น ในแง่ระเบียบวินัยของทหาร นักเรียนนายเรือมีความยึดมั่นและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดครบถ้วน แต่ในแง่ระเบียบวินัยของสังคมทั่วไป นักเรียนทหารและทหารส่วนใหญ่หาได้มีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากพลเรือนทั่วไปไม่ เช่นมีการฝ่าฝืนกฎระเบียบจราจรข้ามถนนตรงที่ไม่มีสัญญาณให้ข้าม เป็นต้น นักเรียนนายเรือได้รับการอบรมให้ยึดมั่นและปฏิบัติตามระเบียบวินัยหรือกฎเกณฑ์ข้อบังคับของทหาร เช่นไร ในส่วนที่เป็นระเบียบวินัยหรือกฎเกณฑ์ของสังคมทั่วไป นักเรียนนายเรือก็ควรได้รับการอบรมให้ยอมรับและปฏิบัติตาม เช่นนั้น เมื่อนักเรียนนายเรือได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างถูกต้อง และมีความสำนึกในสิทธิและบทบาทของพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย ตลอดจนยอมรับคำสั่งอำนาจที่มีเหตุผล ซึ่งจะทำให้ลักษณะการแก้ไขปัญหาคือต่าง ๆ มีความรุนแรงน้อยลง และมีเหตุผลมากขึ้น ผู้มีเหตุผลมักจะไม่วางใจปัญหาโดยวิธีการรุนแรง ก่อให้เกิดทัศนคติ ความเชื่อ อุทิศการ และมีพฤติกรรมทางการเมืองไปในทางที่ถูกต้อง

อย่างไรก็ตาม การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ และวิธีการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะเริ่มต้นที่สถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันแรกที่เป็นตัววางรูปแบบวัฒนธรรมทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองแก่สมาชิกในครอบครัว เมื่อสมาชิกของสังคมผ่านจากสถาบันครอบครัว เข้าสู่โรงเรียนโรงเรียนก็จะทำหน้าที่ให้การอบรมและการเรียนรู้ทางการเมืองที่สอดคล้องกับสถาบันครอบครัวรับทอดไป สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันการศึกษาชั้นสูง สถาบันเหล่านี้จะต้องสอนวัฒนธรรมทางการเมืองให้กับสมาชิกในสังคมเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันไป ซึ่งจะมีผลทำให้สมาชิกในสังคมนั้นเกิดการเรียนรู้ทางการเมือง มีทัศนคติ ความเชื่อ อุทิศการ และมีพฤติกรรมทางการเมืองไปในทางที่ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อสังคมทั่วไปซึ่งเป็นระบบใหญ่เป็นประชาธิปไตย บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยในโรงเรียนนายเรือก็จะพลอยเกิดขึ้นตามไปด้วย